

Begrebet Middelalder

(2020)

Ophavssituation:

Kåre Johannessen: "Advarsel mod historien – En slags forord". IN: "Magt og mennesker i Danmarks Middelalder". (2020) Forlaget Turbine.

Kildeintroduktion:

Kåre Johannessen (født i 1964) er cand.mag. i historie og middelalderarkæologi og har gennem det meste af sit liv arbejdet med historisk formidling blandt andet som inspektør på museet ved Trælleborg og ved Middelaldercentret i Nykøbing Falster.

I 2020 udgav Johannessen en bog, hvori han forholder sig til begrebet »Middelalder«.

Advarsel mod historien – En slags forord

Egentlig burde man ikke skrive en bog om middelalderen. Man burde ikke engang tale om den. Udtrykket »middelalder« burde afskaffes, udryddes og slettes for historiebøgerne, for strengt taget har den aldrig eksisteret. Middelalderen er en konstruktion, den er noget vi har fundet på.

Man kan betragte perioden ud fra flere vinkler. Man kan se den »kronologisk«, som tiden fra år sådan-og-sådan til år dit-og-dat. Men for at det skal give mening, må både dens begyndelses- og afslutnings-år være begrundede; der må være betydningsfulde skift eller brud, der afgør, hvornår middelalderen begynder og slutter. Noget må ændre sig, både i begyndelse og slutningen. Man kan ikke bare vilkårligt vælge nogle tilfældige år.

Traditionelt markeres middelalderens afslutning i Danmark af den Luthersk-Protestantiske reformation i 1536, mens begyndelsen – lidt mere diffust – defineres af Vikingetidens (eller oldtidens) afslutning, som man skiftevis kan se fastlagt til år 1050, 1066, 1086, 1100, eller et helt femte årstal. Der er lindt sagt ikke helt enighed om, hvornår perioden egentlig begynder, og det hele bliver endnu mere kaotisk, hvis man medtager, at middelalderen i det meste af Europa regnes fra Det Vestromerske Riges undergang allerede i 470'erne. (...).

Ser man på selve udtrykket »Middelalder«, får man faktisk et ret godt fingerpeg. Ordet "middel-alder" betyder »mellem-tid«. Altså egentlig en pause i tomgang, et stort, men ubetydeligt hold, mellem to åbenbart meget vigtige perioder. Det passer jo fint med den forvrølede gamle forestilling om »Den Mørke Middelalder«, men det er i virkeligheden også den samme spindoktor, der står bag!

Den spindoktor, der er ansvarlig for både middelalderens navn og dens dårlige rygte, er selvfølgelig ikke en enkelt person. Det er en hel historisk periode, nemlig den, der efterfulgte middelalderen: Renæssancen!

Udtrykket »Renæssancen« kommer fra fransk og betyder egentlig »genfødsel«. I årene omkring 1500 mente man nemlig at have genfundet de gamle idealer fra det antikke Grækenland

og især Rom, som man gennem tusinde år havde set tilbage på med længsel og misundelse. Det romerske imperium stod som det lysende eksempel på menneskets ypperste formåen, en tid, hvor alting blomstrede. Og denne gyldne, stråleomkransede tidsalder blev i en vis forstand genfødt med renæssancen. Det mente jo i hvert fald renæssancen selv.

Derfor måtte tiden fra det gamle Roms fald til renæssancens fødsel naturligvis være en nedgangsperiode, hvor viden blev glemt, imperier smuldrede, kulturen forkrøbledes, civilisationen fordampede som duk for solen, og menneskeheden sank ned i sort barbari. Det regnede sikkert også hele tiden.

I sandhed en trist og dyster periode, hvor al kultur og oplysning var sat på standby, hvor der ingen nævneværdige nye opdagelser blev gjort. Kort sagt: en lang, trist, og deprimerende pause, hvor vi trak skuldrene op om ørerne og ventede på bedre tider. En middel-alder! (...).

Selve periodens betegnelse har altså en ganske bestemt synsvinkel indbygget. Middelalderen var spild af tid, den var én lang, monoton og meningsløs venten på bedre tider, på renæssancens vidunderligheder.

Det er selvsagt en temmelig arrogant og nedladende måde at anskue tingene på, og den er lige så forkert, som den er sejlivet. Udtrykket »Middelalder« burde retfærdigvis slettet af ordbogen, for det giver os et helt, helt forkert mentalt billede af en periode, der på de fleste punkter var uendelig meget bedre end sit rygte, men vi slipper formentlig aldrig af med det.

Middelalderen hedder nu engang »Middelalderen«.

